

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Sžsk/85/2019
Identifikačné číslo spisu: 4018200406
Dátum vydania rozhodnutia: 12.03.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Zdenka Reisenauerová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:4018200406.2

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a členiek senátu JUDr. Aleny Adamcovej a JUDr. Violy Takáčovej, PhD. v právnej veci žalobkyne: W. F. N., nar. XX. XX. XXXX, N. N. X, E. W., zastúpenej: Advokátskou kanceláriou ŠKODLER & PARTNERS, s.r.o., Dobšinského 12, Bratislava, IČO: 47 238 232, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa - ústredie, so sídlom Ul. 29. augusta 8 a 10, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 27109-3/2018-BA zo dňa 12. 04. 2018, o kasačnej sťažnosti proti rozsudku Krajského súdu v Nitre č. k. 19Sa/13/2018-69 zo dňa 26. marca 2019, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre č. k. 19Sa/13/2018-69 zo dňa 26. marca 2019 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie.

Odôvodnenie

I.

Konanie pred krajským súdom

1. Krajský súd v Nitre napadnutým rozsudkom č. k. 19Sa/13/2018-69 zo dňa 26. marca 2019 podľa § 191 ods. 1 písm. c/ zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „S.s.p.“) zrušil rozhodnutia Sociálnej poisťovne - ústredie číslo: 27109-3/2018-BA zo dňa 12. 04. 2018, ako i rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Nitra číslo: 8027-146/17-NR zo dňa 26. 09. 2017 a vec vrátil Sociálnej poisťovni, pobočka Nitra na ďalšie konanie. O trovách konania rozhodol tak, že žalobkyňa, ktorá mala v konaní úspech súd priznal náhradu trov konania v plnom rozsahu.

2. Krajský súd z predloženého administratívneho spisu zistil, že Nitriansky samosprávny kraj na základe žiadosti žalobkyne rozhodnutím zo dňa 27. 02. 2014 č. NI: CS 1873/2014 CZ 5828/2014 zrušil povolenie č. NI: 2005/105318 zo dňa 05. 12. 2005 dňom 28. 02. 2014. Žalobkyňa podala dňa 28. 02. 2014 registračný list - odhlášku Sociálnej poisťovni s dátumom zániku poistenia dňa 28. 02. 2014. Daňový úrad Nitra rozhodnutím zo dňa 20. 03. 2014 na základe žiadosti o zrušenie registrácie daňového subjektu žalobkyne zo dňa 19. 03. 2014 zrušil registráciu pre daň z príjmov fyzických osôb a daň z príjmov zo závislej činnosti ku dňu právoplatnosti rozhodnutia. Z odôvodnenia rozhodnutia vyplynulo, že

dňa 19. 03. 2014 podala žalobkyňa žiadosť o zrušenie registrácie pre daň z príjmov fyzických osôb a daň z príjmov zo závislej činnosti z dôvodu zániku povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia ku dňu 28. 02. 2014. Zároveň potvrdila, že nevykonáva žiadnu inú činnosť, z ktorej vyplýva registračná povinnosť a oznamovacia povinnosť.

3. Krajský súd zákonnosť preskúmaného rozhodnutia žalovaného správneho orgánu preskúmal v intenciách zákona č. 461/2003 Z. z. citujúc právnu úpravu ustanovenú v § 5 písm. c), § 14 ods. 1 písm. b), § 15 ods. 1 písm. b), § 21 ods. 1, § 21 ods. 4 v znení do 31.12.2014, postupom v zmysle právnej úpravy ustanovenej v tretej hlave tretej časti Správneho súdneho poriadku, upravujúcej správnu žalobu v sociálnych veciach, za primeraného použitia ustanovení o všeobecnej správnej žalobe podľa prvej hlavy tretej časti S.s.p. a dospel k záveru, že žaloba bola podaná dôvodne, a preto rozhodnutie žalovanej ako i rozhodnutie prvostupňového správneho orgánu zrušil a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie.

4. Krajský súd považoval za potrebné posúdiť, či žalobkyňa vykonávala v čase od 01. 10. 2014 činnosť lekárky ako samostatne zárobkovo činná osoba.

5. Podľa názoru krajského súdu riešeniu tejto otázky správne orgány nevenovali dostatočne dôslednú pozornosť a žalovaná ako odvolací orgán aj napriek skutočnostiam, ktoré žalobkyňa v odvolaní namietala, nezaoberala sa podstatnou námietkou, a to, že žalobkyňa v čase od 28.2.2014 potom ako podala odhlášku do Sociálnej poisťovne nevykonávala činnosť ako SZČO. Túto skutočnosť je podľa názoru krajského súdu potrebné dôkladne zisťovať, a to ešte predtým, ako žalovaná ako odvolací orgán dospela k záveru, že poistenie u žalobkyne nezaniklo k 28. 02. 2014, ale až k 14.4.2014 a znovu vzniklo dňom 1.10.2014 z toho dôvodu, že žalobkyňa mala za rok 2013 príjem vyšší, ako umožňoval osobitný predpis, čo je 12 - násobok vymeriavacieho základu uvedeného v § 138 ods. 9, resp. 10 zákona.

6. Krajský súd mal za to, že ak príjem žalobkyne za rok 2013 bol vyšší ako zákonom stanovená hranica príjmu z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu, bolo povinnosťou Sociálnej poisťovne, pobočka Nitra ako prvostupňového správneho orgánu zistiť, z čoho vlastne príjmy za rok 2013 v sume 57.049,82 eur pozostávali. Pokiaľ by mala pobočka Sociálnej poisťovne bezpochyby preukázať, že tento príjem žalobkyňa dosahovala v období, keď vykonávala činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba a vykonávala tieto úkony v rámci lekárskej praxe podľa ustanovenia § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov, bolo by namieste konštatovanie, že žalobkyňa vzniklo povinné poistenie k 01. 10. 2014.

7. Podľa názoru krajského súdu došlo zo strany správnych orgánov k nesprávnemu výkladu sporného ustanovenia § 5 písm. c) zákona, nakoľko žalobkyňa, pokiaľ argumentovala tým, že ukončila postavenie samostatnej zárobkovo činnnej osoby odhláškou, registračným listom FO, odhlásením povinného poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby k 28. 02. 2014 z dôvodu zrušenia povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia v odbore pediatria a dorastové lekárstvo, správny orgán mal bezpochyby preukázať, že žalobkyňa aj po tomto dátume bola samostatne zárobkovo činnou osobou. V prejednávanej veci bolo potrebné posúdiť, či žalobkyňa mala status samostatne zárobkovo činnnej osoby aj v období od 01. 10. 2014. Podľa názoru správneho súdu zo zisteného skutkového stavu nebolo možné vyvodiť správny právny záver, ktorý ani správne orgány, žalovaná ani správny orgán prvého stupňa vo svojich rozhodnutiach nemohli odôvodniť, pretože základná otázka v danom konaní nebola bezpochyby zodpovedaná. Pokiaľ by sa správne orgány boli zaoberali existenciou žalobkyne ako samostatne zárobkovo činnnej osoby s posúdením príjmov za rok 2013 s dôrazom na to, z akých úkonov a na základe akého výkonu práce dosiahla uvedený príjem, bolo by možné posúdiť správne otázku výkladu § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z.

8. Krajský súd zdôraznil povinnosť všetkých orgánov štátnej moci svojou činnosťou napĺňať legitímne očakávanú predstavu jednotlivca o právnom štáte, ktorého neoddeliteľnou súčasťou je práva istota. S princípom právnej istoty logicky korešponduje zásada rozhodovať v obdobných veciach rovnako, pričom správny súd poukazuje na judikatúru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v obdobných veciach a dáva do pozornosti jeho rozhodnutia pod sp. zn. 1Sžso/38/2010 zo dňa 13. 09. 2011, ako i

pod sp. zn. 4Sžo/63/2009 z 28. 04. 2010.

9. Na základe vyššie uvedených skutočností dospel krajský súd k záveru, že rozhodnutie žalovanej, ktoré je predmetom súdneho prieskumu v tomto konaní bolo vydané v rozpore so zákonom z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci. Žalobnú námietku žalobkyne, že ako lekár v období od 31. 01. 2009(?) s poukazom na skutočnosti, ktoré preukázala pri podaní žaloby, nespadá ako poistenec pod režim povinného poistenia podľa § 21 ods. 1 v spojení s ustanovením § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, považoval za dôvodnú.

10. K samotnej aplikácii ustanovenia § 21 zákona o sociálnom poistení krajský súd uviedol, že ustanovenie § 21 ods. 1 upravuje vznik a zánik povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia u samostatne zárobkovo činnnej osoby. Pre vznik tohto poistenia ku dňu 01. 07. zákon predpokladá jednak status samostatne zárobkovo činnnej osoby a jej príjem, ktorý je v zákone špecifikovaný podľa druhu, výšky a relevantného obdobia, pre zánik tohto poistenia k 30. 06. predpokladá rovnako status samostatne zárobkovo činnnej osoby a nedostatočný príjem. Z uvedeného možno vyvodíť záver, že k zániku poistenia podľa § 21 ods. 1 u samostatne zárobkovo činnnej osoby dochádza len v prípade, ak by status samostatne zárobkovo činnnej osoby bol zachovaný, čo ale nie je v danom prípade, pretože žalobkyňa už v čase od 28. 02. 2014 nevykonávala činnosť samostatne zárobkovo činnnej osoby. Uviedol, že podľa § 21 ods. 4 písm. b) zákona o sociálnom poistení, povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie zaniká vždy samostatne zárobkovo činnnej osobe uvedenej v § 5 písm. c) dňom zániku týchto oprávnení. Ustanovenie § 21 ods. 4 je ustanovením špeciálnym vo vzťahu k ustanoveniu § 21 ods. 1, ktoré je ustanovením všeobecnej povahy upravujúcim vznik a zánik sociálneho poistenia u samostatne zárobkovo činnnej osoby v súvislosti s výškou príjmu v rozhodnom období. Zákon pre vznik poistenia k 01. 07. predpokladá existenciu statusu samostatne zárobkovo činnnej osoby a požadovaný príjem a pre zánik k 30. 06. status zárobkovo činnnej osoby a nedostatočný príjem. Pre zánik sociálneho poistenia v zmysle § 21 ods. 4 zákona o sociálnom poistení je relevantný zánik statusu samostatne zárobkovo činnnej osoby a na príjem sa neprihliada. V takomto prípade poistenie zaniká dňom právnych skutočností vymenovaných v § 21 ods. 4, v danom prípade v zmysle § 21 ods. 4 písm. b) dňom zániku oprávnenia.

11. Záverom krajský súd poukázal na to, že Krajský súd v Nitre rozsudkom pod sp. zn. 23Sa/120/2017 zo dňa 30. 04. 2018 zrušil rozhodnutie žalovanej zo dňa 13. 07. 2017, ktorým potvrdil rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Nitra zo dňa 15. 06. 2016, ktorým rozhodla, že žalobkyňa nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňa 28. 02. 2014, ale dňa 14. 04. 2014 z rovnakých dôvodov, ako sú prezentované v tomto rozhodnutí správneho súdu.

12. V ďalšom konaní krajský súd uložil povinnosť žalovanej zaoberať sa tým, či žalobkyňa mala status samostatnej zárobkovo činnnej osoby v období od 01. 10. 2014, nakoľko z obsahu administratívneho spisu nebola táto skutočnosť jednoznačne preukázaná, že žalobkyňa naplnila status samostatne zárobkovo činnnej osoby, nakoľko bola len držiteľkou licencie vydananej podľa § 68 ods. 1 písm. a/ zák. č. 578/2004 Z. z., pričom Nitriansky samosprávny kraj žiadosti žalobkyne vyhovel a dňom 28. 02. 2014 zrušil povolenie na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadení v odbore pediatria dorastové lekárstvo. Správny orgán prvého stupňa vyhodnotí, či by mohla žalobkyňa vykonávať činnosť samostatne zárobkovej činnnej osoby na základe licencie lekárskej komory bez toho, aby jej poskytovanie zdravotnej starostlivosti v neštátnom zariadení v ambulancii pediatria dorastové lekárstvo povolil Nitriansky samosprávny kraj, aby mala pridelený kód poskytovateľa zdravotnej starostlivosti. Svoje rozhodnutie i náležite odôvodní tak, aby z neho bolo zrejmé, aké príjmy a z akej činnosti dosahovala žalobkyňa v roku 2013. Zároveň sa vysporiada so všetkými podstatnými námietkami žalobkyne, ktoré uviedla v správnej žalobe.

II.

Kasačná sťažnosť žalovanej proti rozsudku krajského súdu

13. Proti uvedenému rozsudku krajského súdu podala žalovaná v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť. V dôvodoch kasačnej sťažnosti namietala, že krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 440 ods. 1 písm. g/ S.s.p.). Navrhovala, aby najvyšší súd rozsudok Krajského súdu v Nitre č. k. 19Sa/13/2018-69 zo dňa 26. marca 2019 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

14. Žalovaná nesúhlasila s právnym názorom prezentovaným v odôvodnení rozhodnutia krajského súdu a tento považovala za nesprávny, pričom i naďalej zastávala názor, že žalobkyni vzniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie SZČO dňa 1. októbra 2014. Poukázala na ust. § 5 zákona o sociálnom poistení v znení zákona č. 338/2013 Z. z. účinnom od 1. januára 2014, podľa ktorého je samostatne zárobkovo činná osoba fyzická osoba, ktorá dovŕšila 18 rokov veku a v kalendárnom roku rozhodujúcim na vznik alebo trvanie povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činnou osobou dosahovala príjmy uvedené v ust. § 3 ods. 1 písm. b) a ods. 2 v a 3, okrem fyzickej osoby, ktorá má podľa zmluvy o výkone osobnej asistencie vykonávať osobnú asistenciu fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím. Vychádzajúc z ustanovenia § 5 zákona o sociálnom poistení v znení zákona č. 338/2013 Z. z. je nevyhnutné, aby fyzická osoba súčasne spĺňala obe relevantné podmienky na vznik právneho postavenia SZČO na účely sociálneho poistenia, t.j. dovŕšila 18 rokov a v kalendárnom roku rozhodujúcim na vznik alebo trvanie povinného sociálneho poistenia SZČO dosiahla príjmy, ktoré sú príjmami z podnikania alebo z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa § 6 ods. 1 a 2 zák. č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov. Iné právne skutočnosti zakladajúce fyzickej osobe status SZČO zák. č. 461/2003 Z. z. v znení zák. č. 338/2013 Z. z. neustanovuje. Vychádzajúc z ust. § 21 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov na vznik alebo trvanie povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia SZČO od 1. júla kalendárneho roku je rozhodujúci vždy predchádzajúci kalendárny rok. Ak v tomto rozhodujúcom kalendárnom roku fyzická osoba dosiahne príjmy z podnikania alebo z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa ust. § 6 ods. 1 a 2 zák. č. 595/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov nadobúda táto fyzická osoba na účely sociálneho poistenia status SZČO, a to bez ohľadu na výšku týchto príjmov. S poukazom na vyššie uvedenú právnu úpravu statusu SZČO je zrušenie povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia Nitrianskym samosprávnym krajom dňom 28. februára 2014 právne irelevantné vo vzťahu k výroku rozhodnutia.

15. Žalovaná uviedla, že povinné nemocenské a povinné dôchodkové poistenie samostatne zárobkovo činnou osobou vzniká resp. zaniká len z dôvodov taxatívne ustanovených v ust. § 21 zák. č. 461/2003 Z. z. v znení zák. č. 338/2013, t. j. až na základe právnych skutočností ustanovených zákonom. Poukázala na znenie ust. § 21 ods. 4 zák. č. 461/2003 Z. z. v znení zák. č. 338/2013 Z. z. SZČO zaniká povinné nemocenské a povinné dôchodkové poistenie len v tom prípade, ak nie je oprávnená na výkon alebo na prevádzkovanie činnosti uvedenej v ust. § 3 ods. 1 písm. b) a ods. 2 citovaného zákona, t. j. ak nie je oprávnená dosahovať príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa zák. č. 595/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov. Zdôraznila, že ust. § 21 ods. 4 písm. b) zák. č. 461/2003 v znení, na ktoré sa odvoláva krajský súd v napadnutom rozsudku bolo účinné len do 31. decembra 2010 a teda sa na preskúmanú vec nevzťahuje.

16. Taktiež mala žalovaná za to, že žalobkyňa bola aj po zrušení povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia Nitrianskym samosprávnym krajom, t. j. po 28. februári 2014, oprávnená na výkon alebo prevádzkovanie činnosti uvedenej v ust. § 3 ods. 1 písm. b) a ods. 2 zák. č. 461/2003 Z. z. v znení zák. č. 578/2004 Z. z. v znení neskorších predpisov. Vychádzajúc zo zákona č. 578/2004 Z. z. v znení neskorších predpisov je držiteľ licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (L1A) oprávnený vykonávať zdravotnícke povolanie a dosahovať príjmy z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa ust. § 6 zák. č. 595/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov. Na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (§ 10 ods. 1 zák. č. 578/2004 Z. z.) sa vyžaduje licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (§ 68 ods. 1 písm. a), pričom samostatná zdravotnícka prax je poskytovanie zdravotnej starostlivosti v zdravotníckom zariadení, ktoré prevádzkuje iný poskytovateľ (§ 4 písm. a), alebo na inom mieste ako v zdravotníckom zariadení. Z uvedeného dôvodu zastáva žalovaná názor, že výkon činnosti na základe licencie typu L1A nie je podmienený vydaním povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia, resp. povolenia na poskytovanie zdravotnej starostlivosti.

17. Žalovaná taktiež poukázala na to, že poskytovateľ zdravotnej starostlivosti, ktorý poskytuje zdravotnú starostlivosť na základe licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe, je povinný požiadať Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou o pridelenie kódu poskytovateľa až na základe zák. č. 77/2015 Z. z., ktorým sa s účinnosťou od 1. mája 2015 menil a dopĺňal zák. č. 578/2004 Z. z. t. j. až do 30. apríla 2015 môže poskytovať zdravotnú starostlivosť poskytovateľ na základe licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe bez toho, aby mu bol pridelený kód poskytovateľa.

18. Poukazovanie na rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Sžso/38/2010, ako aj 4 Sžso/63/2009 krajským súdom je podľa žalobkyne zavádzajúce, nakoľko sa netýkajú obdobnej veci, keďže v prípade, ktorý je predmetom tohto konania žalovaná nepovažuje žalobkyňu za SZČO na účely sociálneho poistenia na základe licencie L1C, ale na základe licencie L1A, ktorej bola žalobkyňa v spornom období držiteľkou.

19. Žalovaná tiež poukázala na to, že pri posudzovaní vzniku povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia SZČO nie je rozhodujúce na základe akého oprávnenia na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu dosiahla SZČO príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa ust. § 6 ods. 1 a 2 zák. č. 595/2003 Z. z. V ust. § 21 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z. z. nie je uvedená bližšia špecifikácia dosiahnutých príjmov. Za rozhodujúcu považovala len tú skutočnosť, že fyzická osoba, ktorá spĺňa právnu definíciu SZČO na účely sociálneho poistenia, dosiahla v rozhodujúcom roku príjem podľa ust. § 6 ods. 1 a 2 zák. č. 595/2003 Z. z. Pri posudzovaní vzniku, resp. zániku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia SZČO vychádza žalovaná vždy z údajov poskytnutých Finančným riaditeľstvom SR a v danom prípade podľa jeho údajov dosiahla žalobkyňa za rok 2013 príjem z podnikania v sume 57 049,82 Eur a presiahla zákonom č. 461/2003 Z. z. ustanovenú hranicu príjmu potrebnú na vznik povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia SZČO od 1. júla 2014, t. j. sumu 4 830,- Eur.

20. Zotrvala na názore, že žalobkyňa od 1. októbra 2014 spĺňala právnu definíciu SZČO podľa § 5 zák. č. 461/2003 Z. z. v znení zák. č. 338/2013 Z. z. vzhľadom na to, že dovŕšila ustanovenú vekovú hranicu a v kalendárnom roku rozhodujúcom na vznik povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia SZČO, t. j. v roku 2013 dosiahla príjmy z podnikania podľa ust. § 6 ods. 1 zák. č. 595/2003 Z. z. Tým, že jej príjmy z podnikania presiahli zákonom stanovenú hranicu vzniklo žalobkyňi podľa ust. § 21 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z. z. v znení zák. č. 338/2013 Z. z. dňom 1. októbra 2014 aj povinné nemocenské a povinné dôchodkové poistenie SZČO (žalobkyňa mala predĺženú lehotu na podanie daňového priznania za rok 2013). V čase kedy jej vzniklo povinné nemocenské a povinné dôchodkové poistenie disponovala licenciou na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (L1A), na základe ktorej bola oprávnená na výkon činnosti uvedenej v ust. § 3 ods. 1 písm. b) zák. č. 461/2003 Z. z. v znení zák. č. 543/2010 Z. z. Vzhľadom na uvedené dôvody kasačnej sťažnosti navrhla rozhodnutie krajského súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

III.

Vyjadrenie žalobkyne ku kasačnej sťažnosti žalovanej

21. Žalobkyňa sa ku kasačnej sťažnosti žalovanej vyjadrila podaním z 28.6.2019. Žalobkyňa poukázala na to, že zákonodarca účasť osoby na povinnom sociálnom poistení viaže na kumulatívne splnenie dvoch podmienok a to je status SZČO a výkon zárobkovej činnosti, ktorý žalobkyňi z licencie L1A neplynul. Uviedla, že žalovaný v konaní nepreukázal, že žalobkyňa po 1.8.2008 (?) dosahovala príjmy ako SZČO. V tejto súvislosti upriamila pozornosť na rozhodnutie Ústavného súdu SR II. ÚS 426/2012, podľa ktorého pri výklade pojmov podľa § 5 a § 21 ods. 4 zák. o sociálnom poistení je potrebné uprednostniť výklad materiálny. Mala za to, že licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe oprávňuje držiteľa na výkon samostatnej zdravotníckej praxe v povolani lekárov, avšak licencia nezakladá štatút SZČO. Žalobkyňa nikdy nevykonávala samostatnú zdravotnícku prax v povolani lekárov na základe licencie SLK na výkon samostatnej zdravotníckej praxe. Výtýkala žalovanej, že vôbec nevzala do úvahy,

že samostatnou zdravotníckou praxou sa rozumie poskytovanie zdravotnej starostlivosti v zdravotníckom zariadení, ktoré prevádzkuje iný poskytovateľ na základe povolenia. Zároveň poukázala na závery Veľkého senátu správneho kolégia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1VS/1/2019.

22. Žalobkyňa súhlasila s tým, že prihláška alebo odhláška zo sociálneho poistenia sama osebe nemôže zakladať vznik alebo zánik povinné účasti na sociálnom poistení, nakoľko tieto nastávajú priamo zo zákona. V nadväznosti na uvedené však má za to, že je povinnosťou žalovanej skúmať, či prihláška alebo odhláška je dôvodná (či odhláškou je preukázaný skutkový stav, ktorý má následok zánik poistenia) a rozhodnúť o tom. Nepovažovala za pravdivé tvrdenie žalovanej, že neexistuje rozhodnutie o zániku poistenia žalobcu ku dňu 28.2.2014. Na základe žalobkyňou podanej odhlášky, po ktorej preskúmaní dospela príslušná pobočka Sociálnej poisťovne k záveru, že sú naplnené podmienky zániku poistenia, bolo vyznačením v spise rozhodnuté o zániku poistenia k 28.2.2014. Vzhľadom na uvedené žalobkyňa žiadala, aby kasačný súd kasačnú sťažnosť zamietol.

IV.

Konanie pred kasačným súdom

23. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 11 písm. g) v spojení s § 438 ods. 2 S.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok správneho súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo (§ 453 ods. 2 S.s.p.), v rozsahu námietok žalovanej uvedených v kasačnej sťažnosti, kasačnú sťažnosť prejednal bez nariadenia pojednávania (§ 455 S.s.p.), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk (§ 452 ods. 1 v spojení s ust. § 137 ods. 4 S.s.p.) a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalovanej je dôvodná.

24. Predmetom prieskumného konania na kasačnom súde bol rozsudok Krajského súdu v Nitre č. k. 19Sa/13/2018-69 zo dňa 26. marca 2019, ktorým krajský súd žalobou napadnuté rozhodnutie žalovanej, ako aj prvostupňového orgánu zrušil a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie.

25. V procese posudzovania zákonnosti napadnutého rozsudku správneho súdu kasačný súd vychádzal zo skutkových zistení vyplývajúcich zo spisového materiálu krajského súdu, súčasťou ktorého tvoril administratívny spis žalovaného správneho orgánu. Predmetom preskúmacieho súdneho konania v danej veci bolo rozhodnutie žalovanej číslo: 27109-3/2018-BA zo dňa 12. 04. 2018, ktorým zamietla odvolanie žalobkyne a napadnuté rozhodnutie prvostupňového orgánu potvrdila. Prvostupňový správny orgán svojim rozhodnutím č. 8027-146/17-NR zo dňa 26. septembra 2017 rozhodol o tom, že samostatne zárobkovo činnou osobou W. F. N. (žalobkyňa) vzniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňa 1. októbra 2014.

26. Kasačný súd predovšetkým upriamuje pozornosť na to, že správne súdnictvo v Slovenskej republike vychádza z materiálneho chápania právneho štátu v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy vyžadujúceho, aby verejná správa bola pod kontrolou súdnej moci. Je založené jednak na kontrole verejnej správy, či táto (ne)prekračuje jej zverenú právomoc a jednak poskytuje ochranu subjektívnym právom osôb, do ktorých bolo zasiahnuté alebo zasahované v rozpore so zákonom. Hlavnou úlohou správneho súdnictva je teda ochrana subjektívnych práv a jeho cieľom ochrana práv fyzických a právnických osôb a ich prostredníctvom následne aj ochrana zákonnosti. Správne súdnictvo je neoddeliteľným atribútom právneho štátu zaručujúcim každej osobe či už ide o fyzickú alebo právnickú osobu ochranu práv pred činnosťou orgánov verejnej správy. Dodržiavanie zákonnosti v oblasti výkonnej moci a dôsledná ochrana jednotlivca je jednou z najdôležitejších črt právneho štátu, ktorého koncepcia práva stojí aj na dodržiavaní práva štátnymi orgánmi. Správny súd v správnom súdnictve poskytuje ochranu právom alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom (§ 2 ods. 1 S.s.p.). Konanie pred správnym súdom je jednou zo záruk ochrany základných ľudských práv a slobôd a ochrany práv a oprávnených záujmov účastníkov administratívneho konania (§ 5 ods. 2 S.s.p.). Na rozhodnutie správneho súdu je

rozhodujúci stav v čase právoplatnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy alebo v čase vydania opatrenia orgánu verejnej správy (§ 135 ods. 1 S.s.p.). Správnu žalobou sa žalobca môže domáhať ochrany svojich subjektívnych práv proti rozhodnutiu orgánu verejnej správy alebo opatreniu orgánu verejnej správy (§ 177 ods. 1 S.s.p.).

27. Kasačný súd dáva tiež do pozornosti, že správny súd nie je súdom skutkovým. Jeho úlohou pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu podľa tretej hlavy tretej časti Správneho súdneho poriadku (§§ 199 a nasl. S.s.p.) je posudzovať, či správny orgán príslušný na konanie si zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkom konania, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi a či obsahovalo zákonom predpísané náležitosti, teda či rozhodnutie správneho orgánu bolo vydané v súlade s hmotnoprávnymi, ako aj s procesnoprávnymi predpismi. V súdnom prieskume zákonnosti rozhodnutia žalovaného správneho orgánu v sociálnych veciach správny súd nie je viazaný rozsahom dôvodov uvedených v žalobe, ak žalobca je fyzickou osobou, ktorou namieta nezákonnosť rozhodnutia správneho orgánu, tvrdiac, že nezákonným rozhodnutím správneho orgánu a postupom mu predchádzajúcim bol ukrátený na svojich hmotnoprávných alebo procesnoprávných právach. Zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu je podmienená zákonnosťou postupu správneho orgánu predchádzajúceho vydaniu napadnutého rozhodnutia. Správny súd v konaní súdneho prieskumu zákonnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy teda preskúmava, či orgán štátnej správy konal a rozhodol v súlade so zákonom, či v správnom konaní postupoval v súčinnosti s účastníkom konania, či sa vysporiadal s jeho námietkami a či na základe skutkových zistení na základe logického a rozumného uváženia ustálil správne svoj právny záver.

28. Kasačný súd zistil, že krajský súd v danej veci v procese súdneho prieskumu zákonnosti napadnutého rozhodnutia žalovaného správneho orgánu náležite nepostupoval v súlade s procesnými pravidlami zákonodarcom nastolenými v prvej a tretej hlave tretej časti Správneho súdneho poriadku, keď súdny prieskum zákonnosti rozhodnutia žalovaného správneho orgánu, napadnutého žalobou, nevykonal v súlade s právnou úpravou ustanovenou v zákone č. 461/2003 Z. z. v spojení s právnou úpravou ustanovenou v zákone č. 578/2004 Z. z., postupom podľa Správneho súdneho poriadku, z ktorých dôvodov kasačný súd považoval právny záver správneho súdu o nezákonnosti napadnutých rozhodnutí žalovanej za predčasný.

V.

Právne posúdenie kasačným súdom

29. Podľa čl. 1 ods. 1 veta prvá Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát.

30. Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

31. Základom interpretácie a aplikácie čl. 1 ods. 1 v súzťažnosti s čl. 2 ods. 2 ústavy je zabezpečenie materiálneho a nie formálneho právneho štátu. Základnou premisou materiálneho právneho štátu sa prezentuje všeobecná záväznosť práva pre všetkých. To znamená, že štátne orgány, orgány územnej samosprávy, právnické osoby s právomocou rozhodovania o právach a povinnostiach, ako aj každý jednotlivec musí konať tak, ako určuje právny poriadok.

32. Podľa čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.

33. Z citovanej právnej úpravy ústavy vyplýva, že výklad a uplatňovanie všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s ústavou. Pozitivistický právny prístup k aplikácii zákonov je preto v činnosti štátnych orgánov modifikovaný ústavne konformným výkladom, ktorý v závislosti od ústavou chránených hodnôt pôsobí reštriktívne alebo extenzívne na dikciu zákonných pojmov. Obsah zákonnej

právnej normy nemôže byť interpretovaný izolovane, mimo zmyslu a účelu zákona, cieľa právnej regulácie, ktorý zákon sleduje. Požiadavka na ústavne konformnú aplikáciu a výklad zákona je podmienkou zákonnosti rozhodnutia ako individuálneho správneho aktu. Mocenské orgány štátu realizujú svoju rozhodovaciu právomoc sú pri výkone svojej moci povinné postupovať v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy, s prihliadnutím na to, že súčasne sú viazané aj právnou úpravou obsiahnutou v medzinárodných zmluvách, ktorými je Slovenská republika viazaná (čl. 7 Ústavy SR) a po vstupe Slovenskej republiky do Európskeho spoločenstva, Európskej únie postupovať tiež v súlade s právne záväznými predpismi Európskeho spoločenstva, Európskej únie.

34. Podľa ust. § 178 ods. 1 písm. a) bod 1 zákona č. 461/2003 Z. z., do pôsobnosti pobočky patrí rozhodovať v prvom stupni o vzniku, prerušení a zániku sociálneho poistenia v sporných prípadoch.

35. Najvyšší súd Slovenskej republiky v kasačnom konaní pri prieskume zákonnosti napadnutého rozsudku krajského súdu zameral svoju pozornosť k námietke sťažovateľky - žalovanej, ktorou namietala, že krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci podľa § 440 ods. 1 písm. g/ S.s.p.

36. Zo skutkových okolností prejednávaneho prípadu nesporne vyplynulo, že žalobkyňa bola od 7.9.2005 držiteľkou licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe v povolani lekáro L1A/NR/0458/05, ktorá bola pozastavená od 3.12.2014 do 2.12.2015, od 6.7.2016 do 17. 5.2017 a od 31.7.2017 a zanikla dňa 17.8.2017. Podľa údajov z Finančného riaditeľstva SR mala žalobkyňa príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti za rok 2013 v sume 57 049,82 Eur, t.j. vyšší ako je zákonom stanovená hranica (4 830,-Eur).

37. Z obsahu administratívneho spisu ďalej nesporne vyplynulo, že Sociálna poisťovňa, pobočka Nitra svojim rozhodnutím č. 10706-8/2016-NR zo dňa 15. júna 2016 rozhodla, že samostatne zárobkovo činnéj osobe W.. F. N. nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňa 28.2.2014, ale dňa 14.4.2014. Sociálna poisťovňa ústredie svojim rozhodnutím č. 22232-2/2017-BA zo dňa 13.7.2017 odvolanie žalobkyne zamietla a potvrdila prvostupňové rozhodnutie pobočky Nitra. Rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť dňa 24.7.2017. Krajský súd v bode 24 odôvodnenia rozhodnutia poukázal na to, že Krajský súd v Nitre rozsudkom pod sp. zn. 23Sa/120/2017 zo dňa 30. 04. 2018 zrušil rozhodnutie žalovanej zo dňa 13. 07. 2017, ktorým potvrdil rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Nitra zo dňa 15. 06. 2016, ktorým rozhodla, že žalobkyni nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňa 28. 02. 2014, ale dňa 14. 04. 2014 z rovnakých dôvodov, ako sú prezentované v tomto rozhodnutí správneho súdu.

38. Vo všeobecnosti kasačný súd konštatuje, že rozhodnutím o vzniku, prerušení a zániku sociálneho poistenia rozhoduje žalovaná a jej pobočky o tom, či účastník konania splnil zákonné predpoklady pre vznik, resp. zánik povinného nemocenského poistenia, povinného dôchodkového poistenia podľa § 21 zák. č. 461/2003 Z. z. v sporných prípadoch. Vychádzajúc z obsahu odôvodnenia a skutkových zistení danej veci krajský súd nesprávne vychádzal z právnej úpravy ustanovenej v § 21 ods. 4 písm. b) zák. č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom len do 31. decembra 2010 a teda sa na preskúmanú vec nevzťahuje. Povinné nemocenské a povinné dôchodkové poistenie samostatne zárobkovo činnéj osoby vzniká resp. zaniká len z dôvodov taxatívne ustanovených v ust. § 21 zák. č. 461/2003 Z. z. v znení zák. č. 338/2013 Z. z., t. j. až na základe právnych skutočností ustanovených zákonom. V zmysle ust. § 21 ods. 4 zák. č. 461/2003 Z. z. v znení zák. č. 338/2013 Z. z. samostatne zárobkovo činnéj osobe zaniká povinné nemocenské a povinné dôchodkové poistenie len v tom prípade, ak nie je oprávnená na výkon alebo na prevádzkovanie činnosti uvedenej v ust. § 3 ods. 1 písm. b) a ods. 2 citovaného zákona, t. j. ak nie je oprávnená dosahovať príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa zák. č. 595/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov. Z uvedených dôvodov kasačný súd prisvedčil tvrdeniu žalovanej, uvedené v kasačnej sťažnosti, že správny súd vec nesprávne právne posúdil.

39. Kasačnému súdu súčasne neuniklo pozornosti, že v konaní, ktoré predchádzalo konaniu v preskúmanej veci, žalovaná považovala Registračný list odhlášku žalobkyne z povinného poistenia ku

dňu 28.2.2014 za sporný, preto rozhodovala o nezaníku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia žalobkyne ku dňu 28.2.2014, toto zaniklo dňa 14.4.2014. Krajský súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia tiež poukázal na to, že v uvedenom konaní bola podaná správna žaloba na Krajskom súde v Nitre, konanie vedené pod spisovou značkou 23Sa/120/2017 a vo veci bola po zrušení rozhodnutia žalovanej podaná kasačná sťažnosť, ktorá je podľa zistení kasačného súdu vedená na kasačnom súde pod sp. zn. 9Sžsk/55/2020 a vo veci nebolo doposiaľ rozhodnuté. Kasačný súd zastáva názor, že pokiaľ nebolo vo veci nezaníku povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia žalobkyne právoplatne rozhodnuté, správny súd mal konanie prerušiť v súlade s ust. § 100 ods. 2 písm. a) S.s.p., nakoľko právne posúdenie otázky ne/zaníku povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia žalobkyne resp. jeho ďalšie trvanie by mohlo mať vplyv na posúdenie právneho postavenia žalobkyne na účely sociálneho poistenia v preskúmvanej veci.

40. Kasačný súd vychádzajúc z dôvodov uvedených vyššie a skutkových zistení daného prípadu dospel k záveru, že dôvody žalovanej uvedené v kasačnej sťažnosti zvrátili správnosť správnej úvahy správneho súdu, z ktorých dôvodov kasačný súd napadnutý rozsudok krajského súdu podľa § 462 ods. 1 v spojení s § 440 ods. 1 písm. g/ S.s.p. zrušil a vrátil mu vec na ďalšie konanie. V ďalšom konaní bude povinnosťou krajského súdu postupovať v naznačenom smere a v merite veci opätovne rozhodnúť. Súčasne správny súd opäť rozhodne o nároku na náhradu trov konania, vrátane trov kasačného konania.

41. Toto rozhodnutie prijal kasačný súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 01. mája 2011).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.